

MANIFEST VAN DE UTRECHTSE GEMEENTEN VOOR DE STATEN VAN UTRECHT 2023 – 2027

1. Inleiding

Op woensdag 15 maart 2023 worden de verkiezingen gehouden voor Provinciale Staten. Opnieuw een belangrijk moment. Niet alleen voor de bijna 1,4 miljoen inwoners van de provincie Utrecht, maar zeker ook voor de 26 Utrechtse gemeenten. Deze gemeenten hebben immers als medeoverheid veel te maken met het provinciebestuur. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten afdeling Utrecht vraagt nu via dit Manifest aandacht voor een aantal onderwerpen, zeker van hen die het nieuwe provinciebestuur gaan vormen. De Utrechtse gemeenten en regio's rekenen er op dat de onderwerpen in dit Manifest plus de bijbehorende opmerkingen en oproepen de aandacht krijgen die deze verdienen en gaan daarover graag met bestuurders van de provincie in gesprek.

Tijdens zijn Najaarscongres op 18 november 2022 heeft het bestuur van de VNG Utrecht al actief informatie opgehaald voor dit Manifest. Ook is er eind november een oproep gedaan aan alle gemeenteraden en colleges van burgemeester en wethouders alsmede de drie regio's (U-10*, Regio Amersfoort** en Regio Foodvalley***) hun inbreng te leveren voor het Manifest van de Utrechtse gemeenten. De diverse bijdragen – als bijlagen toegevoegd aan dit document – en de tijdens het congres opgehaalde informatie zijn verwerkt en vervolgens is dit Manifest door het bestuur van de VNG Utrecht vastgesteld.

Het Manifest is op woensdag 8 februari 2023 aangeboden aan de commissaris van de Koning, de heer Hans Oosters. Het vormt een relevant gespreksonderwerp tijdens het verkiezingsdebat van de VNG Utrecht op 13 februari 2023 in het Huis voor de provincie. Aan dat debat nemen vertegenwoordigers deel van diverse politieke partijen en groeperingen die aan de Statenverkiezingen meedoen.

De hoofdthema's van dit Manifest zijn:

- Bestuurlijke samenwerking
- Groen, water en landschap
- Transitie Landelijk gebied
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Wonen
- Economie
- Gezondheid
- Energie en klimaat

- **U-10: deelnemende gemeenten: Bunnik, De Ronde Venen, Stichtse Vecht, Woerden, Montfoort, Oudewater, Lopik, IJsselstein, Vijfheerenlanden, Utrecht, Nieuwegein, Houten, Zeist, De Bilt, Wijk bij Duurstede en Utrechtse Heuvelrug;*
- ***Regio Amersfoort: deelnemende Utrechtse gemeenten: Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest en Woudenberg;*
- ****Regio Foodvalley: deelnemende Utrechtse gemeenten: Renswoude, Rhenen en Veenendaal.*

2. Kern van de oproep

Met gemeenten samenwerken aan de realisatie van het integraal ruimtelijk perspectief

De opgaven in de provincie Utrecht zijn groot, maar de ruimte is schaars. We moeten daarom samenhangende afwegingen maken, functies combineren en slim met onze ruimte omgaan. Gemeenten hebben zich in de afgelopen jaren daarom van onderop georganiseerd in regionaal verband en zich gecommitteerd aan de realisatie van een grondig doorleefd en gezamenlijk integraal ruimtelijk perspectief. Zij werken graag samen met de provincie aan de realisatie van dit perspectief en roepen op gebruik te maken van het werk dat zij de afgelopen jaren al gedaan hebben, bijvoorbeeld bij het uitvoeren van de opdracht van het Rijk om met het provinciaal startpakket de puzzel te gaan leggen voor de ruimtelijke inpassing van opgaven op het gebied van groen, water en landschap, wonen, mobiliteit, economie, klimaat en energie.

Samen consistent en betrouwbaar handelen richting het Rijk

Als provincie en gemeenten hebben wij partners zoals het Rijk hard nodig. Blijvend en gezamenlijk investeren in de gerichte en herkenbare positionering van de regio helpt daarbij. Belangrijk is dan wel dat wij ons aan het Rijk betrouwbaar en consistent tonen: afspraak is afspraak en genomen besluit is genomen besluit. Een voorbeeld is dat we voor het BO MIRT 2023 met de ministers van IenW en BZK afspraken hebben gemaakt over het verder uitwerken van het programma Regiopoorten: gemeenten roepen daarom op deze afspraken met hen waar te gaan maken.

Laten zien dat de provincie het middenbestuur vormt voor alle inwoners, raden en colleges

Elke overheid heeft natuurlijk haar eigen politieke programma's en akkoorden, maar met elkaar staan wij voor dezelfde maatschappelijke opgaven. Gemeenten moedigen u aan om deze majeure opgaven telkens leidend te laten zijn. Een voorbeeld ligt in de noodzaak de kleinere en middelgrote kernen leefbaar en vitaal te houden: de inwoners van deze kernen zijn gebaat bij een middenbestuur dat de nek ook voor hen uitsteekt en dit vraagstuk met bestuurlijke durf aanpakt.

3. Bestuurlijke samenwerking

Op het gebied van bestuurlijke samenwerking vereist een groot aantal vraagstukken een gezamenlijk antwoord van provincie, gemeenten en andere (maatschappelijke) partners. Dit stopt echter niet bij de grenzen van de provincie Utrecht. Om tot succesvolle antwoorden te komen op verschillende vraagstukken is ook samenwerking met andere provinciebesturen (waaronder Gelderland, Noord- en Zuid-Holland), de Metropoolregio Amsterdam en 't Groene Hart van belang. Niet het minst is het belangrijk daarbij de Regio's Amersfoort en Foodvalley, waarin ook Gelderse gemeenten participeren, te betrekken.

Gemeenten hebben oog voor het feit, dat de samenwerking tussen provincies en gemeenten soms ingewikkeld is en dat met name in het ruimtelijk beleid de belangen soms ver uit elkaar liggen. Te denken valt bijvoorbeeld aan de diverse claims of plannen ten aanzien van hetzelfde gebied. Uiteindelijk zijn er echter wel degelijk veel belangen die worden gedeeld en waar bestuurders constructief met elkaar de diverse bestuurlijke uitdagingen tegemoet treden. Gemeenten hopen in nauw overleg met het provinciebestuur en met begrip en erkenning voor wederzijdse belangen serieuze stappen te kunnen zetten. Dan gaat het onder meer om de verstedelijkingsstrategie, de woningbouwopgave en de daaraan

gerelateerde opgaven op het gebied van economie, mobiliteit, klimaatadaptatie en vergroening.

Zou het overigens om de mogelijke overdracht van taken van provincie naar gemeenten gaan, dan kan dat naar de overtuiging van gemeenten niet, zonder dat ook toereikende financiële middelen beschikbaar komen.

De samenleving verandert voortdurend. Dit vraagt van overheden en dus ook van de provincie een belangrijke bijdrage. Zeker nu de rol van de provincies groter aan het worden is in met name het ruimtelijk domein. Ook de provincie behoort in verbinding te staan met haar inwoners, organisaties en ondernemers. Een toegankelijke en transparante bestuursstijl is nodig, waarbij denken in mogelijkheden vooropstaat. Een betrouwbare provinciale overheid motiveert haar besluiten goed, handelt zorgvuldig en correct, houdt zich aan de afspraken en zorgt dat gemeenten en hun inwoners, maar ook organisaties en ondernemers, weten waar ze aan toe zijn. Dit vraagt adequaat handelen van Provinciale Staten en het nieuw te vormen college van Gedeputeerde Staten.

Voor goed samenspel is goed bestuur noodzakelijk. Goed bestuur dat vertrouwen sterkt in de werking van onze democratie. Ook voor de komende jaren spreken de gemeenten de wens uit dat we elkaar op dat gebied blijven inspireren. Gemeenten nodigen de provincie – maar ook elkaar – uit om blijvend van elkaars ervaringen en eventuele fouten te leren. Dit vereist dat overheden een ‘open boek’ zijn naar elkaar en de samenleving, maar ook om toegankelijkheid en bereikbaarheid, heldere doelen en een doelgerichte en doelmatige inzet.

Vanwege haar takenpakket heeft ook de provincie een grote invloed op het goede leven van inwoners en ondernemers. Omdat er vanuit de reguliere werkzaamheden weinig rechtstreeks contact is tussen provincies en haar inwoners vraagt dit om extra bewustwording en inzet. De Utrechtse gemeenten denken graag mee in het versterken van de betrokkenheid. De gedachte is verder dat goed bestuur, bestuurlijk samenspel en het versterken van het goede leven van alle inwoners bijdragen aan het verminderen van polarisatie en ondermijning van de democratie en daarom werken de gemeenten graag samen met de provincie aan het versterken van de bestuurlijke weerbaarheid.

Naast de U-10 en de Regio Amersfoort kent de provincie ook de Regio Foodvalley. Het samenwerkingsverband van de acht Foodvalley-gemeenten bestrijkt voor een deel (drie gemeenten) de provincie Utrecht en voor een deel (vijf gemeenten) de provincie Gelderland. Het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht is zich de afgelopen jaren nadrukkelijker voor Foodvalley gaan interesseren en toont meer betrokkenheid. Ook heeft de provincie, samen met Gelderland, aangegeven zoveel mogelijk ‘grensontkennend’ te willen werken in Foodvalley. Met name de Utrechtse gemeenten verwachten dat die ontwikkeling wordt geïntensiveerd en wensen dat het bestuur van de provincie zich ook in de komende coalitieperiode, in goede samenspraak met deze gemeenten, verder gaat beijveren voor een succesvolle ontwikkeling van de Regio Foodvalley, zeker gezien de kansen die in dit gebied liggen. Foodvalley is immers een economische topregio die door sterk economisch beleid en een aantrekkelijk ondernemersklimaat bovengemiddeld hard groeit.

Provinciegrens overstijgend samenwerken vraagt overigens veel extra inspanning van de gemeenten op grensgebieden om ook de processen in andere regio's in beeld te houden, wat capaciteit verzwarend werkt. Dit vraagt om een provincie die ook de verbindingen tussen regio's moet blijven bezien en borgen.

Er vindt een stapeling van ambities plaats, waardoor de bestuurlijke en ambtelijke drukte toeneemt. De oproep is dan ook samen oog te houden voor de efficiency, werkdruk en capaciteit, zeker nu veel gemeenten kampen met vacatures. Zodoende kunnen overheden waarmaken waar deze aan beginnen.

Het waarom van regionale samenwerking

Binnen Nederland wordt steeds meer ingezet op regionale of bovenregionale samenwerking. Steeds meer taken worden over- of opgedragen aan gemeenten en/of regio's (RES, regionaal programmeren wonen en werken, Woondeal, Sociaal Domein). En steeds vaker worden vraagstukken regionaal opgepakt, omdat die opgaven bovenlokaal zijn en/of om meer volume vragen. Stimulerings- en subsidietrajecten, nationaal en internationaal, zijn vaak alleen kansrijk op tenminste regionale schaal. Passend daarbij is ook dat in toenemende mate met de provincie Utrecht wordt samenwerkt, soms zelfs resulterend in gezamenlijk opdrachtgeverschap (bijvoorbeeld het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal, regionaal programmeren wonen en werken, Woondeal en de RES).

Tegelijk met het toenemend belang van intergemeentelijke samenwerking, signaleren gemeenten steeds meer noodzaak tot het maken van afspraken tussen kennisinstellingen, ondernemers, andere overheden en maatschappelijke partners. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de inwoners, instellingen en bedrijven van de regionale samenwerking profiteren. Zo is bij de opstelling van de Strategische Agenda 2022 van de Regio Amersfoort gewerkt met Dialooggroepen om de maatschappij meer te betrekken bij de ontwikkeling van de regio.

Gemeentefinanciën

De Utrechtse gemeenten bepleiten een solide financiële basis voor gemeentelijke begrotingen. De financiële situatie vanaf 2026 is onzeker. Die onzekerheid neemt toe omdat de kosten op diverse dossiers toenemen, vanwege de vele grote maatschappelijke opgaven en de complexiteit daarvan en gemeenten ook kampen met de gevolgen van de enorme inflatie. Het in stand kunnen houden van de huidige voorzieningen in gemeenten is dan ook een belangrijk punt van aandacht. Het is essentieel dat de provincie Utrecht samen met de gemeenten optrekt richting het Rijk om te bepleiten dat er een stabiele solide financiële basis is, ook na 2025. Zolang het Rijk niet over de brug is gekomen met voldoende middelen vragen de gemeenten de provincie in haar rol als toezichthouder, zoals nu ook het geval is, coullance te tonen voor tekorten vanaf 2026.

Samen optrekken in het mogelijk maken van maatschappelijke opgaven

De maatschappelijke opgaven zijn groot zoals aangegeven: de realisatie van de Regionale Energie Strategie, het voldoen aan de stikstofnormen, biodiversiteit, voldoende groen en recreatiemogelijkheden, en tegelijkertijd de realisatie van veel extra woningen. Gemeenten werken samen om dit alles te realiseren onder het motto 'Gezond Stedelijk Leven', zoals door de provincie vastgesteld in 'Utrecht Nabij' en door gemeenten in het Integraal Ruimtelijk Perspectief.

De komende jaren staan in het teken van het realiseren van deze ambities. Daarnaast zullen gemeenten, door de toename van het aantal vluchtelingen, de komende jaren een krachttoer moeten uithalen om voldoende plekken voor opvang te realiseren. Gemeenten hebben de provincie niet alleen nodig in haar rol als trekker van de PRT, maar zeker ook als partner om realisatie van deze opgave planologisch en financieel mogelijk te maken.

4. Groen, water en landschap

Iedereen is trots op de diversiteit aan landschappen, de cultuurhistorie en de fraaie natuurgebieden, bossen, plassen en rivieren in de provincie Utrecht. Deze kwaliteiten willen gemeenten beschermen en versterken. Tegelijkertijd neemt de vraag naar groen, water en landschap toe, staat de natuur onder druk en zijn er veranderingen nodig in het landelijk gebied. 'Groen groeit mee' is een belangrijk uitgangspunt voor de gezonde groei van de regio. De gemeenten steunen de provincie om hier de komende jaren vol op in te zetten. Voor de stedelijke groei van de regio is de versterking van de landschappelijke

kwaliteit van het groene en blauwe netwerk voor natuur en recreatie zelfs een randvoorwaarde.

Als gemeenten kiezen we in ons Integraal Ruimtelijk Perspectief daarom voor:

- Behoud, bescherming en versterking van de kwaliteit van het landschap (soms ook zonder recreatieve functie) en van cultuurhistorische waarden.
- Meer ruimte voor groen, natuur, cultuurhistorie en water. Concreet: het toevoegen van ruimte voor natuur- en recreatiegebied, inclusief recreatieve en ecologische verbindingen.
- Betere toegankelijkheid van het landschap, meer ruimte voor de groeiende behoefte aan recreatie en natuurbeleving voor een groeiende bevolking op een manier die past bij de omgeving.
- Het bieden van een toekomstperspectief voor het landelijk gebied en specifiek de agrarische sector.
- Ruimte geven aan de wateropgave en klimaatadaptie.

De ruimtelijke keuzes voor groen, water en landschap betekenen ook iets voor de ontwikkeling van steden en dorpen. Gemeenten willen beperkt (grootschalige) uitleglocaties ontwikkelen, juist ook om binnenstedelijk groen te sparen, en deze inzetten in harmonie met of voor de verbetering van het omliggende landschap.

De provincie werkt met gebiedsprogramma's. Het is ook in dat verband belangrijk voor het vertrouwen in de overheid, dat de eigenaren en de gebruikers in het gebied goed betrokken zijn, om draagvlak te verkrijgen en om de gewenste ontwikkelingen ook daadwerkelijk te kunnen realiseren.

De gemeenten roepen nadrukkelijk op agrariërs perspectief te bieden. Agrarische ondernemers zijn hard nodig voor het beheer van het uitgestrekte landelijk gebied van diverse gemeenten, niet alleen in het westelijk weidegebied (denk onder meer aan De Ronde Venen), maar zeker ook in andere delen van de provincie. In de toekomst is meer ruimte nodig in het landelijk gebied, zodat agrariërs kunnen extensiveren. Water moet zeker voldoende ruimte in het landelijk gebied behouden, ook om bodemdaling tegen te gaan. Bij dit alles horen investeringen in de ontwikkeling van cultuurhistorische en recreatieve gebieden, zoals het 'beleefbaar' maken van de Stelling van Amsterdam. Deze investeringen blijven hard nodig en voegen waarde toe aan het gebied.

Wat vragen we van de provincie?

- Extra inzet op en ondersteuning bij de instandhouding van bestaande recreatievoorzieningen en -gebieden, de aanleg van nieuwe voorzieningen en gebieden en het spreiden van de druk op bestaande kwetsbare gebieden.
- Betere toegang tot bestaande recreatie- en natuurgebieden door de barrièrewerking van infrastructuur (zoals N-wegen) te slechten.
- Blijvend en langjarig investeren in verbetering en ontwikkeling van fiets-, vaar- en wandelroutes en in herstel van streekeigen landschapselementen; uitbreiding van de verschillende subsidiemogelijkheden hiervoor.
- Het met gemeenten op de kaart zetten van de 'groene agenda' bij het Rijk om investeringsgeldten los te weken; groen verdient net als wonen en mobiliteit ook een eigen middenstroom, zeker met het oog op de toenemende verstedelijking die veel vraagt van het landschap.
- Samen te werken met gemeenten aan de gerichte inzet van de provinciale bossenstrategie, de ontwikkeling van het Natuurnetwerk Nederland en Groene Contourgebieden. Met in het bijzonder aandacht voor het beter verbinden van bestaande en nieuwe natuurgebieden met elkaar en zorgen voor verbeterde mogelijkheden tot uitwisseling van flora en fauna.

- Ruimtelijk faciliteren dat bij de ontwikkeling van uitleglocaties ingezet wordt op verbetering van het omliggende landschap.

5. Transitie landelijk gebied

Het landelijk gebied met zijn variatie in landschap, natuur, bedrijvigheid en gemeenschappen is een belangrijk deel van de identiteit van onze regio. Tegelijkertijd staan we aan de vooravond van de transitie van landgebruik en landinrichting met het oog op een sterke en veerkrachtige natuur, natuurinclusieve kringlooplandbouw en een robuust watersysteem dat inspeelt op klimaatverandering. De transitie gaat ook over de sociaaleconomische ontwikkeling van het landelijk gebied en de kwaliteit van de leefomgeving.

Naast ruimte voor woon- en werklocaties, is er ook ruimte nodig voor robuuste natuur ('Groen groeit mee'). Gemeenten willen dit gezamenlijk met de provincie oppakken in het 'Handelingsperspectief Buitengebied'. Een goede afweging tussen de verschillende belangen, met zeker niet in de laatste plaats de landbouw, is van belang. De transitie naar een andere manier van landbouw bedrijven vraagt om faciliterend beleid en grote investeringen, bijvoorbeeld een fonds voor een grondbank om de hierboven bedoelde kringlooplandbouw te faciliteren.

Wat vragen we van de provincie?

- De rol van gemeenten te benutten als cruciale schakel in deze transitie tussen de landelijke en provinciale overheid enerzijds en de lokale gemeenschappen anderzijds.
- Gemeenten en andere gebiedspartners actief blijven betrekken en gebiedsgericht werken. Geef ieder gebied genoeg handelingsruimte en voldoende tijd om opgaven slim te combineren, zodat zij zelf hun toekomstperspectief kunnen concretiseren.
- Rekening houden met sociaaleconomische effecten van de transitie in het landelijk gebied. Specifiek vragen gemeenten ruimte in de provinciale regelgeving voor nieuwe verdienmodellen van agrariërs (bijvoorbeeld als zij hun activiteiten wijzigen of uitbreiden), het stimuleren van innovaties in grondgebruik en voedselproductie en bij omvorming van vrijgekomen agrarische bebouwing.
- De verwevenheid van het stedelijk en landelijk gebied versterken door onder meer groenblauwe dooradering te realiseren en samen met gemeenten ontbrekende schakels in het netwerk aan te leggen.
- Het samen met gemeenten verkennen van de impact van energietransitie op het landschap en mogelijkheden voor deze transitie als aanjager van landschappelijke ontwikkeling.
- Blijvend aandacht voor de benodigde (en vooralsnog beperkte) capaciteit en middelen van gemeenten om mee te denken en oplossingen mogelijk te maken. Concreet: in samenhang met de door het Rijk geïnitieerde 'regieorganisatie transitie landelijk gebied' verkennen hoe het beschikbaar krijgen van meer capaciteit en deskundigheid kan worden aangejaagd.

6. Mobiliteit en bereikbaarheid

De regio Utrecht ligt als een spin in het web van het Nederlandse auto- en spoorwegennet. Een groot deel van het verkeer in de regio is nationaal georiënteerd. Dit doorgaande verkeer is van groot belang voor de ruimtelijk economische ontwikkeling van de regio. De goede verbondenheid is dus een kracht van de regio, maar de opgaven die samenhangen met groeiende mobiliteitsstromen kunnen we slechts deels als regio beïnvloeden, omdat met name de landelijke stromen sterk groeien.

De verstedelijkingsopgave van de regio als geheel staat daardoor op gespannen voet met de beschikbare ruimte op de mobiliteitsnetwerken. Vooral voor het hoofdwegennet geldt dat er in de regio weinig maatschappelijk draagvlak is om de capaciteit verder uit te breiden. Het is daarom een belangrijk doel voor de gehele regio om de groei van mobiliteit op te vangen door OV, fiets en ketenmobiliteit te bevorderen en bouwlocaties dichtbij knooppunten optimaal te benutten.

Daarnaast is het op verschillende plekken, bijvoorbeeld als OV of fiets geen reële alternatief zijn, gewenst om optimalisaties aan het bestaande autonetwerk te realiseren die ervoor zorgen dat lokale, provinciale en nationale verkeersstromen zo optimaal mogelijk gebruik kunnen maken van de bestaande capaciteit én deze stromen zo min mogelijk lokale overlast veroorzaken.

Essentieel is het organiseren van nabijheid, wat betekent dat functies als wonen, werken en voorzieningen steeds meer worden gemengd. Naarmate de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van een plek groter is, kan de dichtheid toenemen. Door dergelijke nabijheid te organiseren zijn alle benodigde dagelijkse functies binnen loop- en fietsafstand aanwezig. Het versterken van de wandel- en fietsinfrastructuur draagt bij aan deze nabijheid en brengt woningen ook dicht bij OV, groen en recreatie. Dit principe van nabijheid geldt het sterkst voor de grootschalige verstedelijkingslocaties rond de zogenaamde metropoolpoorten en voor de regionale verstedelijkingslocaties rond de regiopoorten. Hier scheppen we met een schaalessprong van het openbaar vervoer in en om het stedelijk gebied en een betere multimodale bereikbaarheid ook de randvoorwaarden voor duurzame verstedelijking en mobiliteit. Nabijheid is voor de hele regio van belang. Het betekent dat we in alle kernen invulling geven aan goede verbindingen en hier functies bij elkaar brengen.

Voor kleine en middelgrote gemeenten is het versterken en behouden van de leefbaarheid en vitaliteit van essentieel belang (zie ook onderdeel 'wonen'). Voorkomen moet worden dat in een groeiende regio als Utrecht, in een aantal kleine kernen juist bevolkingskrimp optreedt en voorzieningen onder druk komen te staan. Kleine en middelgrote gemeenten willen speelruimte creëren om zowel binnenstedelijk als ook aan de randen van kernen woningen bij te bouwen, conform de motie 'Hoe weeg je wegen?' die op 21 september 2022 is aangenomen door Provinciale Staten. Niet om extra automobilititeit te faciliteren, maar om kernen vitaal te houden. Hierop doorpakken biedt een mooie kans om woningbouw te realiseren die een sterke lokale behoefte vervult. Het grondgebied van vele landelijke gemeenten is uitgestrekt en is er in beperkte mate sprake van mobiliteitshubs of OV-knooppunten.

Voldoende aandacht voor automobilititeit in samenhang met de ontwikkeling van OV blijft daarom geboden, een en ander wel in samenhang met meer aandacht en financiering aan lokaal fietsbeleid. Het lokale fietsennetwerk is de drager onder de hoogwaardige en regionale fietsnetwerken.

In de huidige bestuursperiode is de provincie Utrecht een goede partner gebleken waar het gaat om de mobiliteit in de regio en van een aantal middelgrote gemeenten. Een goede ontsluiting van dergelijke gemeenten, zowel voor het openbaar vervoer als voor verkeer, is onontbeerlijk en vraagt meer aandacht. In het BO MIRT van afgelopen november zijn

daarvoor belangrijke stappen gezet, onder andere met het versnellen van de Merwedelijn. Gemeenten vragen de provincie om gezamenlijk op te blijven trekken in het verbeteren van de OV kwaliteit door verdere stappen te zetten. Zo denkt Nieuwegein met name aan een HOV-verbinding tussen Leidsche Rijn en Westraven en tussen Westraven en Lunetten Koningsweg. Daar waar HOV geen mogelijkheid is, bijvoorbeeld in Nieuwegein Zuid, dringt de gemeente er op aan dat de provincie de buslijnen zodanig organiseert dat openbaar vervoer een alternatief is voor de auto.

Wat vragen we van de provincie?

De provincie beschikt als OV-autoriteit over de middelen en de bevoegdheden om fiets, openbaar vervoer en multimodale hubs te verbeteren als alternatieven voor autogebruik. Gemeenten vragen de provincie om deze middelen in te zetten in lijn met de volgende redeneerlijn: op plekken waar we willen bouwen gaan we aan de slag met het sturen van mobiliteitsstromen aan de hand van de volgende stappen:

1. Inzet op uitstellen (spitsmijden) of afstellen (thuiswerken) van reizen door gedragsverandering te stimuleren, bijvoorbeeld via werkgevers- of onderwijsaanpak;
2. Gedragsverandering afdwingen door mobiliteits- en parkeerbeleid te koppelen aan woningbouwlocaties en woningtypen;
3. Beperkende maatregelen (zoals parkeren) aan de bestemmingskant; ontmoedigen dat regionale forenzen op bestemmingen in het stedelijk gebied kunnen parkeren om regionaal/lokaal beleid kansrijker te maken;
4. Deze inzet koppelen aan investeringen in de alternatieven openbaar vervoer en fiets. Het is een vereiste dat zoveel mogelijk mensen op verstedelijkingslocaties zo makkelijk mogelijk toegang hebben tot OV- en fietsnetwerken van hoge kwaliteit. Hoogwaardige OV-verbindingen, trein, tram en bus, komen diep de regio in en sluiten aan op knooppunten met (nieuwe en verbeterde) fietsroutes en toeleidende OV-lijnen. Zo ontstaat een hoogwaardig regionaal OV-netwerk én een netwerk van (snel)fietsroutes. Op een aantal knooppunten wordt het mogelijk over te stappen tussen het regionale en het nationale OV-netwerk of, op zogenaamde multimodale hubs, van de auto op het OV. Het is op dit moment bestuurlijk lastig uit te leggen dat de regio inzet op beter OV, terwijl tegelijkertijd NS en regionale vervoerders de OV-bediening afschalen. Wij dagen de provincie uit om haar rol als OV-autoriteit te gebruiken om deze negatieve spiraal te doorbreken;
5. Ook buiten het stedelijk gebied is het op een aantal plekken kansrijk om in te zetten op alternatieve vraag gestuurde maatregelen waaronder Mobility as a Service (MaaS) en deelmobiliteit gecombineerd met centrale parkeeroplossingen in zogenaamde wijkhubs;
6. Tot slot zetten gemeenten in op een optimale reisketen voor het afvangen van automobiliteit naar het stedelijk gebied waarbij sterke OV-corridors met multimodale hubs worden gekoppeld aan fiets- en autonetwerken. Daarbij is het op verschillende plekken dringend gewenst om optimalisaties aan het bestaande autonetwerk te realiseren die er voor zorgen dat lokale, provinciale en nationale verkeersstromen zo optimaal mogelijk gebruik kunnen maken van de bestaande capaciteit én deze stromen zo min mogelijk lokale overlast veroorzaken.

Gemeenten combineren deze zes stappen graag met ambities op het gebied van het verduurzamen van mobiliteit en willen deze, samen met de provincie, uitwerken in het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) en sociale inclusie waarbij samen met de provincie wordt gezocht naar manieren om het mobiliteitssysteem voor iedereen toegankelijk te houden.

7. Wonen

De Utrechtse regio is een van de snelst groeiende regio's van Nederland. Dit betekent dat er behoefte is aan voldoende woningen op de juiste plek, die voldoen aan de kwalitatieve woningwensen van onze (toekomstige) inwoners. Als gemeenten leveren we hier een substantiële bijdrage aan.

Om aan de grote woningbehoefte te voldoen zetten we in op een fors woningbouwprogramma. Dat zal voor een groot deel in een aantal grootschalige en kleinere binnenstedelijke locaties tot stand komen. Dat doen we om het landschap zoveel mogelijk te ontlasten en het mobiliteitssysteem zo optimaal mogelijk te benutten. Daarom kiezen we als grote lijn voor het concentreren van woningbouw en werkmilieus rond OV-knooppunten (metropoolpoorten en regiopoorten).

Voor kleine en middelgrote kernen is het versterken en behouden van de leefbaarheid en vitaliteit van essentieel belang. Jongeren trekken weg uit de dorpen omdat geschikte woningen niet verkrijgbaar zijn. Er wonen ook steeds minder mensen per woning. Samen met de vergrijzing betekent dit nu al: minder vrijwilligers bij verenigingen, minder sporters, minder nabije mantelzorgers, minder bezoekers van het theater en minder klandizie voor de detailhandel. Op termijn vormt dit een neerwaartse spiraal die de aantrekkelijkheid van de kernen aantast. Voor gemeenten waar deze opgave speelt, is maatwerk over het bouwen van woningen nodig. Een integrale afweging is daarbij van belang.

Met andere woorden: gemeenten willen recht doen aan de omvangrijke woningbehoefte in onze regio, maar ook rekening houden met de specifieke behoeften en het behoud van de vitaliteit van de kernen, met oog voor de ruimtelijke kwaliteiten in de provincie.

Diverse gemeenten zetten in op verdichting en intensivering van bestaande woon- en werkgebieden. Hiermee spelen diverse 'stedelijke' knelpunten een steeds groter wordende rol van betekenis.

Zo is de ruimte binnen de gemeentegrenzen van bijvoorbeeld Veenendaal op dit moment zeer beperkt en onvoldoende om in de toekomst aan alle behoeften te kunnen voorzien.

Om de (versnelling van) woningbouw tot een succes te kunnen maken, moeten overheden met elkaar werken aan een aantal belangrijke condities. Het gaat met name om investeren in bereikbaarheid, groen en maatschappelijke voorzieningen in de nabijheid van de woning, ondersteunen bij financiële tekorten (onrendabele top bij betaalbare woningbouw en inzet rijkssubsidies), versnellen van procedures, sturingsmogelijkheden op grondposities en realiseren van stikstofruimte. Voor een evenwichtige groei is het van belang dat deze investeringen worden gedaan gelijktijdig met het realiseren van de woningen. Wonen is meer dan bouwen alleen.

Er is schaarste op de woningmarkt voor diverse doelgroepen (starters, jongeren, senioren en inwoners met een beperking) waardoor het lastig is aan een passende woning te komen om (langer) zelfstandig te wonen. Daaraan liggen voor deze doelgroepen verschillende oorzaken ten grondslag: te duur, te klein of juist te groot, geen doorstroming, ontbreken van goede voorzieningen om inwoners met een beperking ook kansen te bieden. Bovendien is sprake van schaarser wordende ruimte om woningen in de toekomst te realiseren.

Van de provincie verwachten de gemeenten steun bij het realiseren van de gezamenlijke ambities. Gemeenten beogen het terugdringen van de schaarste op de woningmarkt in het algemeen, met oog voor starters, jongeren, senioren en (jonge en oudere) inwoners in een kwetsbare positie. Gemeenten willen dat doen dat door inbreiding, herbesteding, uitbreiding buiten de gemeentegrenzen en het bevorderen van doorstroming, zodat voor hen (op de doelgroep toegesneden) voldoende woonruimte beschikbaar is.

Belangrijke aandachtspunten zijn de huisvesting van statushouders en de opvang van vluchtelingen, de regionale afspraken inzake wonen en een integrale blik op de woningbouwopgave, binnen de beperkte fysieke ruimte.

Gemeenten houden bij projectontwikkeling voldoende rekening met duurzaamheidsaspecten en stikstof- en netcongestie-problematiek. Denken in kansen en mogelijkheden plus ruimte bieden voor creatieve en innovatieve oplossingsrichtingen moeten voorop staan. Dat vraagt ook bij het bouwen van woningen dat er rekening wordt gehouden met toekomstige verkeerssituaties en ontsluiting voor zowel bestaande als nieuwbouwlocaties. Van de provincie mag ook op dit punt een actieve houding worden verwacht.

Wat vragen we van de provincie?

In lijn met de U10-reactie op het indicatieve bod programma Woningbouw d.d. 29 september 2022.

- Financiële investeringen in noodzakelijke mobiliteitsmaatregelen, een toekomstbestendige mobiliteitstoets (zie onderdeel 'mobiliteit') en groenmaatregelen (zie onderdeel 'landschap, water en groen').
- Een actieve en stimulerende rol in de samenwerking bij de realisatie van woningbouw via het provinciaal Programma Wonen en Werken. Dit met ruimte voor initiatief 'van onderop' en met oog voor regionaal, provinciaal en lokaal belang.
- Maatwerk voor het bouwen nabij kernen: het realiseren van woningbouw aansluitend aan kernen buiten de rode contour onder voorwaarden mogelijk maken voor het versterken en behouden van de leefbaarheid en vitaliteit en voor de verbetering van het omliggende landschap. Een integrale afweging is daarbij van belang.
- Samen werken aan een strategie om medewerkers langer te binden aan onze regio; bijvoorbeeld door een breed ondersteunings- en versnellingsteam woningbouw op te zetten.
- Samen werken met gemeenten aan het vereenvoudigen en verkorten van procedures voor woningbouwontwikkeling.
- Langjarige betrokkenheid via het woondealproces om de woningbouw de komende jaren te kunnen realiseren en versnellen. En hierin gezamenlijk optrekken richting het Rijk, bijvoorbeeld voor de benodigde condities rond het vereenvoudigen van subsidieregelingen, veranderingen in het woningstelsel en financiële bijdragen voor de onrendabele top bij het realiseren van voldoende betaalbare woningbouw.

8. Economie

De Regio Utrecht is een aantrekkelijke regio om te wonen en werken, maar het aantal toekomstige arbeidsplaatsen moet groeien om in de pas te lopen met een groeiende beroepsbevolking. Dit werk moet landen op de juiste plek in de regio en bijdragen aan de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Zo werken gemeenten onder andere aan een toekomstbestendige economie en arbeidsmarkt. De Economic Board Utrecht (EBU), de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM) en de Utrecht Talent Alliantie (UTA) zetten zich hier vanuit een netwerk van kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven nadrukkelijk voor in.

Meer ruimte voor werklocaties

De bedrijven in de regio hebben voldoende werklocaties nodig. Er is een tekort aan werklocaties en dit tekort dreigt de komende jaren verder op te lopen. Het is daarom essentieel dat er meer plannen kunnen komen voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen in voorbereiding en uitvoering om aan de toekomstige vraag te kunnen voldoen. Dit vraagt

een combinatie van verdichting (intensivering en herstructurering) op bestaande bedrijventerreinen en (intensieve) programmering van nieuwe terreinen.

- Hierbij is een realistische inschatting van ruimtewinst als gevolg van verdichting door herstructurering van bestaande bedrijventerreinen nodig. De provincie wil op dit moment minder nieuwe ruimte laten ontwikkelen dan de berekende behoefte en daarmee gemeenten aanzetten tot het realiseren van 20-30% van die behoefte door ruimtewinst als gevolg van intensivering en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. Ruimtewinst door verdichting is echter een kostbaar, tijdrovend en kennisintensief proces en vereist beschikbaarheid van nieuwe locaties als 'schuifruimte'. Uit landelijk onderzoek blijkt dat het realiseren van (maximaal) 10% ruimtewinst realistischer is, onder de voorwaarde van substantiële financiële middelen om de onrendabele top van deze investeringen weg te nemen.
- Ruimte toevoegen voor nieuwe locaties is gericht op de groei van het huidige bedrijfsleven en gekoppeld aan de herstructurering van bestaande terreinen wat leidt tot verplaatsingen. Bovendien geeft dit ruimte voor de transitie naar een meer circulaire economie. Voor het realiseren van deze locaties is de komende jaren veel extra ruimte nodig, zeker in combinatie met een meer realistische inschatting van de ruimtewinst door verdichting. Dit vraagt meer ruimte in het ruimtelijk beleid van de provincie.

De kantorenvoorraad staat op een aantal plekken in onze regio op weinig toekomstbestendige locaties. Transformatie of sloop-nieuwbouw is dan de meest logische optie, ook om daarmee grootschalige binnenstedelijke woningbouwambities mogelijk te maken. Het bestaande kantoorvolume hebben we echter hard nodig, met name ook omdat de groei van de beroepsbevolking niet tot onnodige druk op de mobiliteit leidt. Daarom zetten we in op vervanging van kantorenruimtes op bestaande locaties door kantorenruimtes op nieuwe toekomstbestendige locaties die voorzien zijn van hoogwaardig openbaar vervoer en voorzieningen. De provincie kan een belangrijke rol spelen bij het versterken van de regionale economie en de ontwikkeling van toekomstbestendige werklocaties.

Om de opgaven voor werklocaties effectief en voortvarend te kunnen oppakken is het noodzakelijk dat de provincie ook een bijdrage levert in de vorm van (co-)financiering. Gemeenten opteren voor een fonds voor het uitplaatsen van hinderlijke bedrijven uit woongebieden. Zo'n fonds genereert ook kansen voor andere maatschappelijke belangen zoals binnenstedelijke vernieuwing, de leefbaarheid van het centrum van stad of dorp en vergroening.

Uitgangspunt is dat werklocaties en clusters of campussen elkaar aanvullen. Zo komen we tot een gezond economisch 'ecosysteem' waarbij ieder bedrijf op de juiste plek zit en we zo goed mogelijk inspelen op de huisvestingswensen van bedrijven. Op die manier versterken we de economische profielen in de regio wat bijdraagt aan de economie als geheel. We zoeken daarbij naar verschillende soorten banen voor mensen met verschillende opleidingsniveaus en dichtbij (op fietsafstand van) woningen.

Met name in kernen speelt het lokale midden- en kleinbedrijf een belangrijke rol in de maatschappelijke structuur. Het behouden van voldoende werkgelegenheid, vooral in de doe- en maakindustrie, is voor verschillende gemeenten een belangrijk thema. Dit zijn namelijk ook de bedrijven die een belangrijke rol vervullen bij opgaven als de energietransitie en circulaire economie.

Gemeenten hebben de steun van de provincie nodig om op economisch gebied hun ambities te verwezenlijken. Zij werken voortdurend aan het verbeteren van hun vestigingsbeleid, ondernemersklimaat en werkgeversdienstverlening, maar ook om ondernemers te faciliteren

in duurzaam ondernemen en hun bijdrage aan een circulaire economie. Het kantorenbeleid van de provincie kan en mag hierin geen beperkende factor zijn.

Wat vragen we van de provincie?

- Ruimtelijk beleid voor bedrijventerreinen, dat aansluit bij wat in de praktijk nodig is: een meer realistische inschatting van de ruimtewinst door verdichting van bestaande terreinen en meer ruimte voor het programmeren van nieuwe terreinen.
- Een actieve en stimulerende rol in de samenwerking bij de verdichting op bestaande terreinen en de realisatie van voldoende nieuwe regionale bedrijventerreinen via het provinciaal Programma Wonen en Werken. Dit specifiek met ruimte voor circulaire bedrijven, initiatief 'van onderop' en met oog voor regionaal, provinciaal en lokaal belang.
- Een actieve en stimulerende rol in het creëren van schuifruimte voor kantoorlocaties op plekken met hoogwaardig openbaar vervoer en voorzieningen.
- Opzetten van een fonds voor het uitplaatsen van hinderlijke bedrijven uit (woon)gebieden.
- De Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) meer financiële armslag en capaciteit geven om bij te dragen aan het intensiveren van bestaande werklocaties.
- Stimuleren van onze inwoners tot 'een leven lang leren'. Concreet verkennen gemeenten graag of het mogelijk is om in onze provincie een regionaal talentfonds op te richten. Het streven is om overstappers op de arbeidsmarkt te ondersteunen vanuit een gezamenlijk fonds in de kosten van scholing en mogelijk ook in (een deel van hun) persoonlijke lasten. Dit met als doel het overstappen aantrekkelijker te maken.
- Samen met gemeenten, kennisinstellingen en private partners een meerjarenplan maken voor werklocaties en campussen met een thematische focus (zoals bijvoorbeeld het Utrecht Science Park (USP) in Utrecht en De Bilt en de maakindustrie in Utrecht West), thematische acquisitierichtlijnen en duurzaamheidscriteria en hierop samen met hen regie voeren.
- Blijvend ondersteunen van het midden- en kleinbedrijf bij de inrichting van een toekomstbestendige bedrijfsvoering en inzet op initiatieven gericht op voldoende en goed opgeleide vakmensen.
- Het in kaart brengen van de behoefte aan scholen (locaties) voor internationale scholieren (kinderen van nieuwkomers) en het aanbod aanpassen aan de vraag in de komende coalitieperiode verdeeld over de regio. Dit is essentieel voor het verminderen van de arbeidsmarktkrapte, het aantrekkelijker maken van het vestigingsklimaat en uit maatschappelijke noodzakelijkheid (ieder kind heeft goed onderwijs).

9. Gezondheid

De provincie Utrecht streeft naar een prettige en gezonde leefomgeving voor alle inwoners. Ook de 26 gemeenten in de provincie Utrecht werken hieraan, samen met GGD regio Utrecht (GGDrU). De GGDrU werkt in dat verband met een meerjarenkader, nader vormgegeven in de bestuursagenda 2023 – 2027. De prioriteiten die daarin worden genoemd richten zich op drie inhoudelijke pijlers: 'kansrijk opgroeien', 'gezonde en veilige leefomgeving', en 'langer gezond zelfstandig'.

De pijlers hebben grote samenhang en soms ook overlap. Als voorbeeld: een kind dat geboren wordt in een gezin met armoedeproblematiek krijgt vaak minder kansen en mogelijkheden, groeit op in een wijk met vaak minder goede voorzieningen, wat doorwerkt in haar of zijn latere leven en gezondheid. De pijlers kunnen dan ook niet los van elkaar worden gezien.

De bestuursagenda staat niet op zichzelf, de agenda sluit aan bij en is onderdeel van ontwikkelingen, netwerken en onderzoeken op regionaal en nationaal niveau.

Om gezondheidsachterstanden te verminderen en echte gezondheidswinst te boeken, moeten partijen en overheden namelijk regionaal samenwerken. Een drietal voorbeelden:

- Net als de provincie Utrecht maakt GGDrU onder andere deel uit van het dynamische netwerk Health Hub Utrecht (HHU). De HHU neemt een voortrekkersrol in kennisontwikkeling en -toepassing binnen de regio met als speerpunten Gezonde start, Gezonde leefomgeving en Langer gelukkig en gezond zelfstandig leven. In de HHU werken zowel publieke als private partijen samen.
- Daarnaast is er het kennisplatform Utrecht Sociaal Domein (kUS) de Werkplaats Sociaal Domein voor de provincie Utrecht. Hierin werken GGDrU, onderwijsinstellingen, de 26 gemeenten uit regio Utrecht, kennisinstututen, (belangen)organisaties van (ervaringsdeskundige) inwoners, professionals, managers en bestuurders uit beleid en praktijk samen. De partners hebben een gedragen, gemeenschappelijke kennisagenda ontwikkeld met vijf brede hoofdthema's die de inhoudelijke basis voor de werkplaatsactiviteiten vormt. Eén van deze thema's is preventie, het voorkómen van problemen op het gebied van gezondheid en sociaal functioneren.
- En ten derde: de Regionale Kenniswerkplaats Jeugd en Gezin Centraal is nauw gelieerd aan het kUS en richt zich op het oplossen van kennisvragen in de jeugdregio's Lekstroom, Utrecht West, Zuidoost Utrecht en Eemland vanuit een netwerk met onderzoeksinstituten, opleidingen, gemeenten, praktijkorganisaties, ouders en jongeren om de jeugd in deze regio's zo gezond, gelukkig en veilig mogelijk te laten opgroeien.

Wat vragen we van de provincie?

- Continuering en waar mogelijk uitbreiden van het ingezette beleid op het bevorderen van de gezondheid van de inwoners van provincie.
- Benoemen van thema's als Kansrijk Opgroeien, Gezonde en Veilige Leefomgeving en Langer Gezond Zelfstandig in de beleidsplannen voor de komende jaren.
- Regionaal samenwerken wat de mogelijkheden vergroot om een gezondere regio te bouwen voor nu en in de toekomst.
- Blijvend en langdurig investeren in de gerichte en herkenbare positionering van de regio: Utrecht, het hart van een gezonde samenleving (in het kort: "Utrecht, Heart of Health"). Het is belangrijk dat de actieagenda's van EBU en Metropoolregio Utrecht in Den Haag, Brussel en ook internationaal worden uitgedragen.
- Samen met de gemeenten en marketingorganisaties van de provincie inzetten op het uitdragen van deze positionering (Heart of Health) door het collectief programmeren van congressen en culturele evenementen (bijvoorbeeld rond de Dutch Health Week en de Utrecht Science Week).
- Blijvend investeren in de ontwikkeling van een toekomstbestendige economie en arbeidsmarkt waarin gezonde mensen, gezonde leefomgeving en gezonde samenleving centraal staan. Bijvoorbeeld door investeringen in de Economic Board Utrecht, ROM, International Welcome Centre Utrecht Region, Utrecht Talent Alliantie.

10. Energie en klimaat

Met elkaar zetten gemeenten, waterschappen en provincie zich in voor een klimaatneutrale regio. Zij werken via de Regionale Energie Strategie (RES) intensief samen aan regionaal gedragen keuzes voor de opwekking van duurzame energie (zoals zon en wind), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de opslag en energie-infrastructuur die daarvoor nodig zijn. De context waarbinnen deze energietransitie moet worden uitgevoerd,

is de afgelopen periode drastisch veranderd. De prijzen voor fossiele brandstoffen zijn sterk gestegen, waardoor energiearmoede binnen een jaar tijd een issue is geworden en men minder afhankelijk wil zijn van buitenlandse energiebronnen. Met een groeiend maatschappelijk draagvlak voor duurzame energie tot gevolg.

De piekbelasting op het elektriciteitsnet door (het toenemende aandeel) duurzaam opgewekte energie vraagt veel van ons energiesysteem. De regio loopt op dit moment tegen de grenzen aan van wat er mogelijk is binnen de huidige capaciteit op het elektriciteitsnet. Deze zogeheten netcongestie heeft gevolgen voor het tempo waarin en de manier waarop de plannen en ambities uit de RES gerealiseerd kunnen worden. Daarom is het noodzakelijk het netwerk voortvarend te verzwaren en slimme oplossingen te bedenken. De doelen van de RES zijn nog steeds haalbaar, maar tijdige uitvoering staat wel onder druk. De provincie kan, conform de eerdere ingezette lijn, de uitvoering van de RES ondersteunen door te blijven werken aan het versnellen van ruimtelijke procedures voor de versterking van de energie-infrastructuur en innovatieve pilots rond de netcongestie.

Daarnaast kan de provincie een regierol op zich nemen bij het beter integraal programmeren van energie, wonen, mobiliteit, groen en landschap en economie. Ambities op deze thema's doen allemaal een beroep op dezelfde schaarse ruimte. Samenwerking en innovatie dwars door deze thema's heen is noodzakelijk om zo beter af te stemmen op de effecten van investeringen van netbeheerders in het elektriciteitsnet. De schaarste van de ruimte in de regio en de beschikbare capaciteit binnen het net vereisen dat deze vraagstukken nog beter in samenhang met elkaar worden gezien. Dit kan ook door het scheppen van heldere kaders voor gebieden waar gemeenten wel of geen duurzame elektriciteitsopwekking kunnen realiseren. Bijvoorbeeld door het verhelderen en concretiseren van kaders en afspraken die gelden voor gebieden met voorwaarden in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), zoals stilte-, weidevogelkern-, ganzenrust- en waterliniegebied.

Tenslotte werken de gemeenten in diverse samenwerkingsverbanden intensief samen met de provincie aan de realisatie van nationale klimaatdoelen. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzame mobiliteit in het Regionaal Mobiliteitsprogramma en op het gebied van circulariteit in de Alliantie Cirkelregio. De provincie is een belangrijke partner in deze netwerken met een rol als kennisdeler, facilitator, aanjager en financier van projecten.

Wat vragen we van de provincie?

- Versnellen van ruimtelijke procedures ter versterking van de energie-infrastructuur en stimuleren van innovatieve pilots rond netcongestie.
- De regie nemen bij beter integraal programmeren van de energietransitie in relatie tot energie, wonen, mobiliteit, groen en landschap en economie.
- Blijvend ondersteunen (met onder andere subsidies en kennis) van initiatieven van inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en medeoverheden gericht op het zetten van stappen richting een klimaatneutrale regio.
- Blijvend investeren in projecten gericht op het zetten van stappen richting een klimaatneutrale provincie (bijvoorbeeld rond de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed).
- Ten aanzien van de energietransitie is er – net als bij het thema 'landelijk gebied' – behoefte aan samenwerking met de provincie, zeker waar het gaat om capaciteit. Daarbij gaat het niet alleen om projectleiders, maar vooral ook over inhoudelijke expertise (planologen, stedenbouwkundigen, deskundigen op het terrein van klimaatadaptatie).

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Kern van de oproep.....	4
	Met gemeenten samenwerken aan de realisatie van het integraal ruimtelijk perspectief	4
	Samen consistent en betrouwbaar handelen richting het Rijk.....	4
	Laten zien dat de provincie het middenbestuur vormt voor álle inwoners, raden en colleges	4
3.	Bestuurlijke samenwerking	4
	Het waarom van regionale samenwerking	6
	Gemeentefinanciën	6
	Samen optrekken in het mogelijk maken van maatschappelijke opgaven	6
4.	Groen, water en landschap	6
	Als gemeenten kiezen we in ons Integraal Ruimtelijk Perspectief daarom voor:	7
	Wat vragen we van de provincie?	7
5.	Transities landelijk gebied	8
	Wat vragen we van de provincie?	8
6.	Mobiliteit en bereikbaarheid	9
	Wat vragen we van de provincie?	10
7.	Wonen	11
	Wat vragen we van de provincie?	12
8.	Economie	12
	Meer ruimte voor werklocaties.....	12
	Wat vragen we van de provincie?	14
9.	Gezondheid	14
	Wat vragen we van de provincie?	15
10.	Energie en klimaat	15
	Wat vragen we van de provincie?	16

Bijlagen

Bijdrage van Utrecht10

Bijdrage Regio Amersfoort

Bijdrage college gemeente De Ronde Venen

Bijdrage college gemeente Nieuwegein

Bijdrage college gemeente Baarn

Bijdrage college gemeente Veenendaal

Bijdrage college gemeente Zeist

Bijdrage bestuur GGD regio Utrecht